ISAAC ASIMOV

Vântul schimbării

Jonas Dinsmore a pătruns în biroul rectorului, din clubul facultăţii, afişând un aer ce-l caracteriza pe deplin, conştient, parcă, de faptul că se afla într-un loc pe măsura lui, dar în care nu era acceptat. Apartenenţa se dovedea prin siguranţa pasului şi nepăsarea faţă de sunetele încălţărilor sale. Non-acceptarea s-a simţit în privirea scurtă, aruncată de jur-împrejur, imediat după ce a intrat, – o estimare rapidă a duşmanilor prezenţi.

Era profesor suplinitor de fizică şi un personaj deloc îndrăgit.

În cameră se aflau alţi doi indivizi, pe care, fără să fie socotit drept paranoic, Dinsmore îi putea considera cu adevărat duşmani.

Primul era Horatio Adams, venerabilul şef de catedră, care, fără să fi realizat niciodată un singur lucru notabil, reuşise să câştige un imens respect pentru numeroasele acţiuni neimportante, însă absolut corecte, duse la bun sfârşit. Celălalt era Carl Müller, ale cărui lucrări asupra Marii Teorii Unificate îl propulsaseră spre Premiul Nobel (probabil) şi spre rectoratul universităţii (cu siguranţă). Era greu de spus care dintre cele două variante îl scârbea mai mult pe Dinsmore. Rezumând situaţia, se putea afirma că-l detesta pe Müller.

Suplinitorul s-a aşezat pe un colţ al canapelei vechi, alunecoase şi foarte reci. Cele două fotolii confortabile fuseseră ocupate de ceilalţi. Apoi, Dinsmore a zâmbit.

Obişnuia să o facă în mod frecvent, în ciuda faptului că surâsul nu-i conferea o expresie prietenoasă, ori încântată. Deşi zâmbetul nu deţinea nimic în plus, pe lângă fireasca retragere a colţurilor gurii, el avea în mod invariabil un efect glacial asupra celor din jur. Chipul rotund al bărbatului, părul rar, însă grijuliu pieptănat, buzele cărnoase, toate acestea ar fi transmis jovialitate în momentul zâmbirii, sau ar fi trebuit s-o facă… şi totuşi, nu se petrecea aşa.

Adams s-a foit şi un aparent rictus de iritare i-a traversat faţa prelungă, tipică locuitorilor din New England. Müller, cu părul său aproape negru şi ochii absurd de albaştri, a părut impasibil.

— Ştiu, domnilor, că vă deranjez, a început Dinsmore. Cu toate

acestea, n-am avut încotro. Prezenţa mea aici a fost solicitată de Consiliul de Administraţie. Poate că o consideraţi nelalocul ei. Müller, sunt convins că te aştepţi ca, dintr-o clipă în alta, Consiliul să te înştiinţeze că ai fost nominalizat pentru funcţia de rector. Ar fi normal ca renumitul profesor Adams, mentorul şi ocrotitorul tău, să afle vestea cea mare. Totuşi, de ce oare ar dori Consiliul să-mi rezerve acelaşi privilegiu mie, umilul şi veşnic învinsul tău rival?

Ba chiar suspectez că primul tău act, în calitate de rector, va fi să mă informezi că ar fi în interesul tuturor dacă mi-aş găsi un post altundeva, întrucât contractul nu-mi va fi reînnoit la sfârşitul actualului an universitar. Poate că este convenabil să mă ai la dispoziţie chiar în momentul cu pricina, pentru evitarea întârzierilor. Cam crud, dar eficient.

Păreţi tulburaţi, amândoi. Poate că greşesc. Poate că nu v-aţi gândit la imediata mea alungare, poate că doreaţi să aşteptaţi până mâine. Atunci să fie oare Consiliul cel care vrea q demitere rapidă şi m-a convocat în acest scop? Nu contează. În ambele variante, voi rămâneţi şi eu plec. Poate că aşa este corect. Respectatul şef al unei catedre de renume, apropiindu-se de amurgul carierei, alături de sclipitorul său protejat, posesorul unor inegalabile deducţii teoretice şi tehnici de calcul, sunt mult mai potriviţi cununilor de lauri, pe când eu, lipsit de titluri sau faimă…

Acesta fiind adevărul, e amabil din partea voastră că mă lăsaţi să vorbesc fără întreruperi. Am senzaţia că mesajul pe care-l aşteptăm s-ar putea să mai întârzie câteva minute, poate chiar o oră. Am un soi de presentiment. Până şi membrilor Consiliului le place să întreţină suspansul. Acesta este momentul ieşirii lor la rampă, efemera lor clipă de glorie. Şi, pentru că tot trebuie să ne omorâm cumva timpul, am chef să vorbesc.

Înaintea execuţiei, condamnaţilor la moarte li se acordă un ultim prânz sau o ultimă ţigară; mie, în schimb, mi se acordă dreptul de a spune câteva ultime cuvinte. Cred că nu sunteţi obligaţi să mă ascultaţi şi nici măcar să vă prefaceţi interesaţi.

…Mulţumesc. Privirea resemnată, profesore Adams, o voi

accepta drept încuviinţare. La fel şi surâsul vag, să zicem dispreţuitor, al profesorului Müller.

Ştiu că nu mă veţi acuza pentru că doream să fi putut schimba situaţia. În ce fel? Iată o întrebare bună. N-aş fi dorit să-mi transform caracterul şi personalitatea. Poate că nu sunt dintre cele mai atractive, dar îmi aparţin. N-aş fi modificat nici eficienţa politicoasă a lui Adams, ori sclipirile lui Müller, fiindcă o asemenea schimbare ar fi dus la dispariţia lui Adams şi Müller. I-aş fi lăsat să rămână aşa cum sunt, şi totuşi… rezultatele să difere. Dacă ne-am putea întoarce în timp, ce mică schimbare a trecutului ar putea produce o modificare mare şi dorită a prezentului?

Iată ce ne trebuie. Călătoria temporală!

Aha, *asta* te-a făcut să reacţionezi, Müller. Am auzit începutul clar al unui pufnet. Călătoria temporală! Ridicol! Imposibil!

Imposibil nu numai pentru că tehnologia actuală este inadecvată scopului, ci şi într-un sens mai larg, că va fi mereu inadecvată. Călătoria temporală, în scopul întoarcerii în trecut pentru a schimba realitatea, nu este imposibilă doar în momentul de faţă din considerente tehnologice, ci cu totul imposibilă din punct de vedere teoretic.

Curios că tocmai tu gândeşti aşa, Müller, întrucât teoriile tale, analizele care au adus cele patru forţe, până şi gravitaţia, măsurabil de aproape de includerea sub acoperişul unei singure serii de ecuaţii, chiar ele anulează imposibilitatea teoretică a deplasării prin timp.

Nu, nu protesta! Stai jos, Müller, şi relaxează-te. Sunt sigur că, pentru tine, este imposibil. Asta-i valabil pentru majoritatea oamenilor. Poate chiar pentru toţi. Deşi e posibil să existe excepţii, iar eu pot fi una dintre acestea. De ce tocmai eu? Cine ştie? Nu pretind că sunt mai inteligent decât vreunul dintre voi, dar ce legătură are cu asta?

Vă pot argumenta prin analogie. Fiţi atenţi… Cu zeci de mii de ani în urmă, treptat, oamenii, fie ca o reuşită globală, fie prin intermediul câtorva indivizi excepţionali, au învăţat să comunice între ei. A fost inventat limbajul, iar modulările delicate ale sunetelor au fost

investite cu înţelesuri abstracte.

Timp de mii de ani, fiecare om obişnuit a fost capabil de comunicare, totuşi câţi dintre ei au izbutit să nareze o poveste la modul superlativ? Shakespeare, Tolstoi, Dickens, Hugo – un număr neînsemnat, pe lângă toţi cei care au trăit vreodată – au putut folosi acele sunete modulate pentru a acţiona asupra corzilor sufleteşti şi a căuta sublimul. Cu toate acestea, ei au întrebuinţat aceleaşi sunete ca noi toţi.

Sunt gata să recunosc: coeficientul de inteligenţă al lui Müller, să zicem, este mai ridicat decât cel al lui Shakespeare sau al lui Tolstoi. Müller îşi cunoaşte graiul în care se exprimă, la fel de bine ca oricare scriitor în viaţă, şi înţelege la fel de complet simbolurile. Totuşi, el n-a putut asocia cuvintele pentru a obţine efectul reuşit de Shakespeare. Sunt convins că Müller însuşi n-ar nega nicio clipă acest lucru. Atunci, ce anume i-a ajutat pe Shakespeare şi Tolstoi să realizeze performanţe pe care Müller, Adams sau eu nu le putem atinge? Nici voi şi nici eu nu cunoaştem răspunsul la această întrebare. Ba mai mult, *nici ei* nu-l cunoşteau. Indiferent cât s-ar fi străduit, Shakespeare n-ar fi putut să explice altcuiva cum să scrie ca el. Nu ştia cum anume… ci, pur şi simplu, o făcea.

Să ne oprim acum asupra problemei conştientizării timpului. Din câte ne putem da seama, dintre toate formele de viaţă, doar oamenii pot pricepe semnificaţia timpului. Toate celelalte specii trăiesc numai în prezent. Poate că ele au amintiri neclare, poate că au intuiţii vagi şi limitate, totuşi este limpede că doar fiinţele omeneşti înţeleg cu adevărat trecutul, prezentul şi viitorul, pot specula asupra înţelesului şi semnificaţiei lor, sunt capabili să se întrebe asupra curgerii timpului, asupra modului cum acesta ne poartă odată cu el şi asupra felului cum ar putea fi modificată această curgere.

Când s-a întâmplat asta? Cum a apărut conştiinţa timpului? Cine a fost primul om, sau umanoid, care a priceput dintr-odată felul în care fluviul timpului îl purta din trecutul şters spre viitorul nedesluşit şi s-a întrebat dacă acesta n-ar putea fi zăgăzuit, ori deviat?

Fluxul timpului nu este neschimbat. Uneori, el goneşte – orele

lasă impresiacă dispar în câteva minute –, iar alteori se târâie interminabil. În stare de vis, în transă, sub efectul drogurilor, timpul îşi modifică proprietăţile.

Ai vrea să spui ceva, Adams? Nu te obosi. Vrei să spui că senzaţiile respective sunt pur psihologice? O ştiu, dar ce altceva există, pe lângă psihologie?

Există un timp *fizic?* Dacă da, *ce este* timpul fizic? Desigur, el este orice am alege noi să fie. *Noi* concepem instrumentele de măsură. *Noi* interpretăm observaţiile. *Noi* creăm teoriile şi apoi le extrapolăm. Pornind de la absolut, noi am schimbat timpul şi l-am făcut un produs al vitezei luminii, hotărând că simultaneitatea este indefinibilă.

Conform teoriei tale, Müller, ştim că timpul este cu totul subiectiv. Teoretic vorbind, cineva care cunoaşte natura curgerii lui poate, dacă deţine suficient talent, să se deplaseze în mod independent în sensul curgerii sau împotriva curentului… ori să rămână pe loc. Este analog manierei în care, folosind simbolurile comunicaţiei, cineva, dacă deţine suficient talent, poate scrie Rege*le Lear. Dacă* deţine suficient talent…

Dar dacă eu aş fi avut suficient talent? Dacă eu aş fi putut să fiu Shakespeare al fluxului temporal? Haideţi să fabulăm un pic pe tema asta. Să zicem că mesajul Consiliului de Administraţie va sosi dintr-o clipă în alta şi eu trebuie să-l schimb. Până atunci, însă, permiteţi-mi să-mi continui divagaţia. Este şi ea bună la ceva. Recunoaşteţi, nu cred că v-aţi dat seama că au şi trecut cincisprezece minute de când vorbesc.

Aşadar, să presupunem… Dacă m-aş putea folosi de teoria lui Müller şi m-aş trezi că dispun de surprinzătoarea capacitate de a o utiliza, aşa cum făcea Homer cu cuvintele, cum aş utiliza acest talent? M-aş putea plimba prin trecut, aidoma unei fantome, observând tiparele temporale ale evenimentelor, în scopul ajungerii într-un loc sau altul, ca să fac o modificare.

Ah, da, în timpul călătoriei aş fi în exteriorul fluxului temporal. Corect interpretată, teoria ta, Müller, nu afirmă că, deplasându-te înapoi ori înainte prin timp, trebuie să „înoţi” prin fluxul temporal,

lovindu-te de evenimente şi modificându-le cursul. Teoretic, aşa ceva ar fi cu adevărat imposibil. Bănuiesc că rămâi în exterior, iar talentul se manifestă prin capacitatea de a intra şi ieşi după voie în şi din, flux.

Să presupunem, deci, că am intrat şi am făcut o modificare. Ea va genera o alta… care va genera o alta… Timpul va fi îndrumat pe o nouă cale, ce va căpăta o existenţă proprie, îndepărtându-se şi clocotind până ce, în foarte scurt timp…

Nu, asta-i o exprimare inadecvată. „În scurt timp, timpul…" Este ca şi cum ne-am imagina un sistem de referinţă abstract şi absolut, similar timpului, pe baza căruia putem măsura timpul nostru… ca şi cum propriul nostru fundal temporal ar curge faţă de alt fundal, mai important. Mărturisesc că o asemenea chestie mă depăşeşte; totuşi, prefaceţi-vă că mă înţelegeţi.

După… o vreme, orice schimbare în evenimentele temporale va modifica totul într-un chip de nerecunoscut.

Dar eu n-aş dori aşa ceva. V-am spus din capul locului, nu doresc să încetez de a fi eu. Chiar dacă aş crea în locul meu un individ mai inteligent, mai sensibil şi mai încununat de succes, acela nu ar fi eu.

N-aş dori nici să te schimb pe tine, Müller, ori pe tine, Adams. Am zis deja şi lucrul ăsta. N-aş dori să triumf în faţa unui Müller mai puţin ingenios şi spectaculos de inteligent, sau a unui Adams mai puţin abil în realizarea unei impozante structuri de respect. Aş dori să triumf asupra voastră aşa cum sunteţi, nu asupra unor fiinţe inferioare.

Da, aşa-i, recunosc, doresc triumful.

…Haide, haide. V-aţi foit de parcă aş fi spus ceva înjositor. Vă este atât de străină senzaţia triumfului? Sunteţi atât de îndepărtaţi de omenesc încât nu căutaţi onoarea, victoriile, gloria şi recompensele? Ar trebui să presupun că respectabilul profesor Adams nu doreşte să deţină lunga listă a lucrărilor publicate, impresionantul şirag de diplome de onoare, numeroasele medalii şi plachete, funcţia de şef al uneia dintre cele mai prestigioase catedre de fizică din lume?

Sau te-ai mulţumi să ai toate astea, Adams, chiar dacă nimeni n-ar şti de ele, dacă existenţa lor ar fi ştearsă din documentele şi istoriile oficiale, dacă ar rămâne doar un secret între tine şi

Atotputernic? Ce întrebare prostească! în niciun caz, n-o să-ţi cer un răspuns, când ştim cu toţii care ar fi el.

De asemenea, nu este necesar să reiau aceiaşi gen de întrebări privind potenţialul Premiu Nobel al lui Müller, sau funcţia de rector a universităţii.

Considerând, aşadar, că nu doriţi doar lucrurile acestea în sine, fără ca oamenii să ştie că voi le deţineţi, ce vreţi voi amândoi? Evident, triumful! Doriţi triumful asupra concurenţei privită drept o categorie abstractă, triumful în faţa semenilor voştri, oamenii. Doriţi să faceţi ceva ce alţii nu pot, şi mai doriţi ca ei să ştie că aţi făcut ceva ce lor nu le stă în putinţă şi, în consecinţă, să vă privească nevolnici, invidiindu-vă şi străduindu-se să vă admire.

Să fiu eu mai nobil decât voi? De ce? Mai bine să obţin privilegiul de a dori ceea ce vă doriţi voi, de a aspira la triumful după care aţi aspirat. De ce n-aş dori eu respectul îndelungat, gloria, funcţiile înalte ce vă aşteaptă pe voi? De ce nu v-aş lua locul? De ce nu vi I-aş înhăţa chiar în clipa când trebuie să-l obţineţi? N-ar fi mai ruşinos din parte-mi să mă bucur de asemenea lucruri, decât ar fi fost pentru voi.

Da, numai că voi le meritaţi, pe când eu nu. Asta-i esenţa. Dar dacă aş putea aranja curgerea şi conţinutul timpului, astfel încât eu să merit totul, şi voi nu?

Imaginaţi-vă! Eu aş rămâne eu, voi aţi rămâne voi. N-aţi fi cu nimic mai prejos, nici eu n-aş fi cu nimic mai prejos – aceasta fiind condiţia stabilită de mine, ca niciunul să nu se modifice – şi, cu toate acestea, eu aş merita totul, iar voi nimic. Cu alte cuvinte, doresc să vă înving aşa cum sunteţi, nu sub forma unor Substituente inferioare.

Dintr-un punct de vedere, ar fi un tribut adus vouă, nu? îmi dau seama, judecând după chipurile voastre, că aşa gândiţi. Presupun că amândoi simţiţi un fel de mândrie dispreţuitoare. La urma urmelor, nu-i puţin lucru să fii criteriul după care se măsoară victoriile. Vă încântă să câştigaţi meritele după care tânjesc – mai cu seamă dacă aspiraţia mea nu va fi satisfăcută.

Nu vă învinuiesc pentru asta. În locul vostru, aş simţi la fel.

Totuşi, aspiraţia trebuie să rămână nesatisfăcută? Gândiţi-vă

puţin…

Să presupunem că m-aş întoarce în timp, să zicem cu douăzeci şi cinci de ani. O cifră frumoasă: un sfert rotund de veac. Adams, tu ai fi avut patruzeci de ani. De-abia ai fi sosit aici, ca profesor cu normă întreagă, din laboratorul tău de la Institutul Case. Lucraseşi în diamagnetism, deşi eforturile tale nepublicate de a scoate ceva din hipocromitul de bismut constituiseră un eşec destul de penibil.

Pentru numele lui Dumnezeu, Adams, nu fi atât de surprins! Crezi că nu-ţi cunosc activitatea profesională în cele mai mici amănunte?

Cât despre tine, Müller, ai fi avut douăzeci şi şase de ani şi te-ai fi pregătit să-ţi predai teza de doctorat asupra relativităţii generalizate, un subiect fascinant la acea vreme, deşi mult mai puţin satisfăcător, privind retrospectiv. După cum ştii acum, corect interpretată, ipoteza ta ar fi anticipat majoritatea concluziilor ulterioare ale lui Hawking. Pe atunci, însă, nu o interpretaseşi corect şi ai reuşit cu succes să ascunzi acest amănunt.

Mă tem, Müller, că nu eşti priceput la extrapolări. N-ai izbutit să scoţi lucrurile cele mai bune din teza de doctorat şi n-ai interpretat corect nici Teoria Unificării Forţelor. Poate că asta nu constituie nicio ruşine. La urma urmelor, neputinţa interpretării corecte nu reprezintă ceva anormal. Nu toţi putem avea capacitatea respectivă, şi este posibil ca talentul de extrapolare a consecinţelor să nu apară în aceeaşi minte care îl deţine pe cel de teoretizare. Eu îl am pe primul, dar nu pe al doilea, aşa încât de ce, în cazul tău, n-ar fi valabilă reciproca?

Dacă ţi-ai fi putut crea ipotezele tale extraordinare, Müller, lăsându-mă pe mine să deduc concluziile la fel de extraordinare… Ce echipă am fi putut alcătui noi doi… Însă tu nu m-ai dorit. Nu mă plâng, fiindcă nici eu nu te-am dorit.

Oricum, toate astea sunt fleacuri. Nu ţi-aş fi putut face niciun rău, Adams, ridiculizându-te pentru experienţele prosteşti cu sărurile de bismut. În cele din urmă, ai reuşit, cu destulă dificultate, să-ţi dai seama de greşeli, înainte de a le etala în paginile unei reviste de specialitate. Şi nici n-aş fi putut eclipsa soarele ce se revarsă peste tine,

Müller, insistând asupra eşecului de a deduce ceea ce putea fi dedus din teoriile tale. Ideile conţineau aşa de multe posibilităţi, că nici chiar tu nu erai atât de scânteietor încât să le extragi pe toate.

Totuşi, dacă asta nu dădea rezultate, ce anume ar fi făcut-o? Cum se puteau schimba evenimentele în mod corespunzător? Din fericire, aş fi putut studia situaţia timp de… mă rog, ceva ce conştiinţa mea ar fi interpretat drept ani, fără să existe o trecere a timpului fizic şi, astfel, fără îmbătrânire. Procesele gândirii mele ar fi continuat, dar nu şi cele fizice, ale metabolismului.

Zâmbiţi iarăşi. Nu, nu ştiu cum ar fi posibil. Desigur, şi procesele noastre de gândire fac parte din transformările metabolice. Pot doar presupune că, în afara fluxului temporal, procesele de gândire n-au acelaşi înţeles fizic, ci un altul, echivalent.

Iar dacă aş fi studiat un moment anume al timpului şi aş fi căutat o schimbare care să obţină ceea ce doream, cum ar fi trebuit să procedez? Puteam oare face schimbarea, puteam avansa în timp, studia consecinţele şi, dacă nu-mi conveneau, să revin, să anulez schimbarea şi să încerc alta? Dacă experimentam de cincizeci de ori, de o mie de ori, reuşeam oare să găsesc schimbarea cuvenită? Numărul modificărilor, fiecare cu consecinţele ei multiple, depăşeşte calculul sau înţelegerea. Cum puteam descoperi varianta dorită?

Totuşi, am izbutit s-o fac, şi nu vă pot spune cum am învăţat, ori ce am făcut după ce am învăţat. Ar fi prea greu. Gândiţi-vă la toate lucrurile pe care le deprindem.

Stăm în picioare, umblăm, alergăm, sărim şi facem tot soiul de mişcări, deşi ne găsim într-o stare de permanent dezechilibru. Rămânem în poziţie verticală numai pentru că muşchii puternici ai trunchiului şi picioarelor se contractă şi relaxează în permanenţă, aidoma unui jongler de la circ care balansează o prăjină pe vârful nasului.

Din punct de vedere fizic, este dificil. De aceea, statul în picioare ne oboseşte şi, după o vreme, suntem fericiţi că ne putem aşeza. De aceea, poziţia de drepţi, menţinută pentru o exagerat de lungă perioadă, va duce la colaps. Şi totuşi, cu excepţia cazurilor când

împingem situaţia la extrem, o facem perfect, fără ca măcar să ne dăm seama. Putem sta în picioare, merge, alerga, sări, porni şi opri cât este ziua de lungă, fără să cădem ori fără măcar să ne pierdem în mod serios echilibrul. Ei bine, atunci cum să descriu modul în care fac ceva, pentru ca să-l execute şi altă persoană ce nu l-a încercat niciodată? Nu pot.

Un alt exemplu. Putem vorbi. Destindem şi contractăm muşchii limbii, buzelor, obrajilor şi cerului gurii, executând o serie de modificări rapide şi aritmice ce produc exact modularea dorită a sunetului. A fost destul de greu să învăţăm în copilărie, însă odată depăşită această fază, putem rosti zeci de cuvinte pe minut, fără cel mai mic efort conştient. Ei bine, cum o facem? Ce modificări producem ca să spunem: „Cum o facem?" încercaţi să descrieţi modificările respective cuiva care n-a vorbit niciodată, pentru ca şi el scoată sunetele cu pricina! Nu se poate.

Însă noi putem. Şi fără efort.

Având destul timp… nu ştiu nici măcar cum anume să descriu trecerea la care mă refer. Nu era timp… să-i spunem „durată". Având destulă durată fără trecerea timpului, am învăţat cum să modelez realitatea după dorinţă. Acţiunea în sine aducea cu bolboroselile unui prunc, însă unul care învaţă treptat să aleagă şi să distingă sunete pentru a construi cuvinte. Am învăţat să aleg.

Desigur, a fost riscant. În procesul învăţării, puteam declanşa ceva ireversibil… sau ceva pentru a cărui revenire la starea iniţială ar fi fost necesare modificări subtile, ce mă depăşeau. N-am făcut nimic din toate astea. Poate că acesta a fost norocul cel mai mare.

Şi a ajuns să-mi placă. Semăna cu realizarea unui tablou, ori a unei sculpturi. Era, însă, mai mult decât atât: constituia croirea unei noi realităţi… O nouă realitate, identică cu a noastră în câteva puncte-cheie. Eu am rămas exact ceea ce sunt, Adams a rămas eternul Adams, iar Müller – esenţialul Müller. Universitatea nu s-a modificat, ştiinţa este aceeaşi.

Ei bine, şi atunci nu s-a schimbat nimic?… Văd, însă, că vă plictisesc. Aţi început să nu-mi mai credeţi spusele şi, dacă-mi dau bine

seama, încercaţi un dispreţ faţă de afirmaţiile mele. Se pare că, în entuziasmul meu, am început să vorbesc ca şi cum călătoria temporală ar fi reală, iar eu aş fi făcut într-adevăr ceea ce mi-ar fi plăcut să fac. Scuzaţi-mă. S-o considerăm ceva imaginar, o fantezie, aş zice, despre ceea ce aş fi putut face dacă ar fi existat posibilitatea călătoriei temporale şi dacă aş fi avut cu adevărat talentul necesar pentru ea.

În acest caz, în imaginaţia mea, nu s-ar fi modificat nimic? Trebuie să fi existat nişte schimbări: una care I-ar fi lăsat pe Adams exact aşa cum este, şi totuşi nepotrivit pentru funcţia de şef de catedră, alta care I-ar fi păstrat pe Müller în parametri normali, lipsindu-l, totuşi, de orice posibilitate de a deveni rector şi de a primi Premiul Nobel.

Iar eu aş fi rămas tot eu, muncind din greu şi deloc simpatizat, incapabil să creez… dar posedând calităţile care m-ar fi adus în funcţia de rector.

Nu putea fi vorba de ceva ştiinţific; trebuia să fie ceva exterior ştiinţei, ceva degradant şi sordid, care v-ar fi descalificat pe voi, nişte gentlemani perfecţi…

Haideţi… Nu merit privirile acestea de dispreţ amestecat cu automulţumire îngâmfată. Să înţeleg, aşadar, că nu puteţi face nimic degradant şi sordid? Cum puteţi fi siguri? Chiar niciunul dintre voi, în anumite circumstanţe, n-ar aluneca în… să-i spunem păcat? Care dintre noi n-ar păcătui, dacă ispita ar fi cea cuvenită? Cine dintre noi este fără de prihană?

Gândiţi-vă, gândiţi-vă… Sunteţi siguri că sufletele vă sunt pure? N-aţi făcut niciun rău, nicicând? N-aţi fost niciodată măcar pe punctul de a cădea în ispită? Şi dacă aţi scăpat, n-a fost o salvare prilejuită mai degrabă de o întâmplare norocoasă decât de propria virtute? Iar dacă cineva v-ar fi studiat cu atenţie toate acţiunile, notând momentele norocoase ce v-au apărat, şi ar fi anulat doar unul dintre acestea, atunci nu înseamnă că aţi fi păcătuit?

Bineînţeles, dacă aţi fi dus în mod public o viaţă ticăloasă şi plină de vicii, astfel încât oamenii să se ferească de voi, dezgustaţi şi dispreţuitori, n-aţi fi putut ajunge la actualele poziţii respectate. V-aţi fi

prăbuşit de mult, iar eu n-ar fi trebuit să păşesc peste trupurile voastre căzute în dizgraţie, fiindcă n-aţi mai fi fost aici pentru a-mi servi ca trepte.

Vedeţi cât de complex este totul?

Şi, simultan, cu atât mai incitant. Dacă aş fi fost capabil să mă întorc în timp şi să constat că soluţia nu era deloc complicată, că dintr-o singură lovitură îmi puteam atinge ţelul, aş fi fost probabil încântat, şi totuşi mi-ar fi lipsit mult excitarea intelectuală.

Dacă am juca şah şi aş câştiga prin matul prostului, din trei mutări, ar fi o victorie mai penibilă decât o înfrângere. Aş juca împotriva unui adversar nedemn şi în felul acesta m-aş discredita.

Nu. Victoria care merită osteneală este cea obţinută lent şi prin străduanie, de la un adversar care ţi se împotriveşte din răsputeri, este o victorie ce părea imposibilă iniţial, la fel de istovitoare, schingiuitoare şi storcătoare de energii ca şi cea mai teribilă înfrângere, dar care diferă de aceasta prin faptul că, în vreme ce gâfâi şi icneşti epuizat, ţii în mână drapelul învingătorului, trofeul.

Durata pe care am petrecut-o operând cu cel mai refractar dintre toate materialele, realitatea, s-a caracterizat prin dificultatea impusă chiar de mine. Insistasem cu încăpăţânare nu numai să-mi ating ţelul, ci să-l ating în modul în care doream, respingând orice element care nu era exact aşa cum voiam. O reuşită indirectă o consideram un eşec, o lovitură în alt loc decât cel intenţionat nu exista pentru mine. Pe ţinta mea exista un punct central, şi nimic altceva.

Şi chiar dacă învingeam, ar fi fost o victorie atât de subtilă, încât nu v-aţi fi dat seama că am câştigat până ce nu v-aş fi explicat totul în amănunt. Până în clipa finală, n-aţi fi ştiut că vieţile v-au fost răsucite într-o direcţie nefastă. De aceea…

Dar staţi! Am uitat ceva. M-a absorbit într-atât prezentarea intenţiei mele de a păstra neschimbate ştiinţa, Universitatea şi pe noi înşine, încât n-am explicat că, într-adevăr, puteau fi modificate şi alte lucruri. Urmau să se petreacă transformări în domeniul social, politic şi economic, precum şi în domeniul relaţiilor internaţionale. La urma urmelor, cui i-ar fi păsat de asemenea detalii? Nouă în niciun caz.

Acesta este miracolul ştiinţei şi al savanţilor, nu credeţi? Ce ne pasă cine câştigă alegerile în dragele noastre State Unite, ce s-a votat la O.N.U., dacă la Bursă au coborât cotaţiile ori dacă nesfârşitul vals al naţiunilor a cotit într-o parte sau într-alta? Atâta vreme cât ştiinţa există, cât legile naturii se menţin, iar activitatea noastră continuă, fundalul pe care o desfăşurăm nu constituie decât un joc de lumini şi umbre lipsit de înţeles.

Poate că tu nu recunoşti asta în mod deschis, Müller. Ştiu bine că, la vremea ta, te-ai considerat membru activ al societăţii, declarându-ţi în mod public opiniile în legătură cu un subiect sau altul. Într-o măsură ceva mai mică, şi tu ai procedat la fel, Adams. Amândoi v-aţi entuziasmat în faţa unor viziuni legate de omenire, Pământ şi alte probleme abstracte. Nu ştiu, însă, câte dintre afirmaţiile voastre n-au reprezentat decât o simplă modalitate de autoliniştire a conştiinţei, fiindcă, de fapt, în adâncul sufletelor, nu vă păsa, dacă puteaţi sta liniştiţi, dedicându-vă preocupărilor ştiinţifice.

Asta este una dintre marile diferenţe existente între noi. Mie nu-mi pasă ce se întâmplă cu omenirea, atâta vreme cât îmi pot vedea de fizica mea. O recunosc în mod deschis – toată lumea mă consideră cinic şi fără inimă. În secret, nici voua nu vă pasă. Cinismului şi indiferenţei mele, voi le adăugaţi ipocrizia, care vă maschează, deocamdată, păcatele, dar care le amplifică, atunci când sunt descoperite.

Nu, nul Nu clătinaţi din capete. Examinându-vă vieţile, am aflat tot atâtea cât cunoaşteţi voi înşivă, ba chiar mai multe, întrucât eu vă disting limpede micile păcate, pe când voi le ascundeţi de propriile conştiinţe. Poate că ăsta-i lucrul cel mai amuzant în legătură cu ipocrizia: odată ce a aderat cu hotărâre la ea, ipocritul însuşi îi devine victimă. Ba mai mult, el este principala victimă, deoarece, în majoritatea cazurilor, atunci când e demascat în faţa lumii, ipocritul continuă să pară, cu destulă onestitate, un sfânt în proprii-i ochi.

Nu spun toate acestea pentru a vă denigra. Caut să vă explic că, dacă am considerat necesar să modific lumea, pentru a ne păstra pe noi neschimbaţi, cu deosebirea plasării mele într-o poziţie superioară,

acest lucru nu avea să vă afecteze, de fapt… Mă refer la transformările din lume.

Nu v-ar păsa dacă republicanii ar fi la putere în locul democraţilor, ori invers. Nu v-ar păsa dacă feminismul ar reprezenta mişcarea conducătoare, iar sporturile profesioniste ar cunoaşte un declin. Nu v-ar păsa de existenţa unei anumite mode în vestimentaţie, mobilier, muzică ori film. Cu ce v-ar afecta vreuna dintre astea?

Cu nimic.

Mai exact, cu mai puţin decât nimic pentru că, dacă lumea s-ar fi schimbat, ar fi existat o nouă realitate. Adevărata realitate, în privinţa locuitorilor acelei lumi, singura realitate, cea din manualele de istorie, realitatea care a devenit reală de douăzeci şi cinci de ani încoace.

Dacă m-aţi crede, dacă v-aţi gândi că ceea ce povestesc este mai mult decât o simplă fantezie, aţi fi la fel de neajutoraţi. V-aţi putea duce oare la autorităţi şi să le spuneţi: „Nu aşa trebuie să fie lucrurile. Realitatea a fost modificată de un ticălos”? Ce ar dovedi asta, în afara faptului că sunteţi nebuni? Cine ar putea crede că realitatea nu este realitate, când textura şi modelele ei au fost ţesute în ultimii douăzeci şi cinci de ani în detaliile cele mai fine şi când fiecare îşi aminteşte că a trăit-o chiar în vreme ce se derula?

Dar voi nu mă credeţi. Nu cutezaţi să credeţi că nu fac doar simple speculaţii legate de întoarcerea în trecut, de studierea vieţilor voastre şi de strădania creării unei noi realităţi în care noi am rămas aceiaşi, dar, vai!, lumea este modificată. Am făcut-o, am făcut toate astea. Şi eu singur îmi amintesc ambele realităţi, pentru că am fost în exteriorul timpului atunci când s-a realizat schimbarea şi pentru că eu am produs-o.

Tot nu mă credeţi! Nu aveţi curajul să mă credeţi, întrucât, dacă aţi face-o, aţi crede că voi înşivă aţi înnebunit. Puteam eu să fi modificat această lume familiară a anului 1982? Imposibil!

Şi dacă am făcut-o, cum fusese lumea înainte de a interveni asupra ei? O să vă spun – haotică! Abundând în libertăţi excesive! Oamenii ajunseseră ei înşişi legi! Dintr-un punct de vedere, sunt mulţumit că am schimbat-o. Acum avem în ţară un guvern adevărat.

Conducătorii noştri şi-au făurit o viziune clară asupra viitorului şi ştiu cum să o pună în aplicare. Perfect!

Dar, domnilor, în lumea aceea care a fost, în acea veche realitate pe care nimeni nu o poate şti ori concepe, voi doi eraţi legi în sine şi luptaţi pentru libertate şi anarhie. În vechea realitate, asta nu reprezenta un delict. Dimpotrivă, mulţi o considerau o atitudine admirabilă.

În noua lume, v-am lăsat aşa cum eraţi, nu v-am schimbat. Aţi rămas luptători pentru libertate şi anarhie, dar asta constituie un delict în realitatea prezentă – unica realitate ce vă este cunoscută. M-am asigurat că v-aţi putut ascunde faptele. Nimeni nu vă cunoştea delictele şi aţi putut avansa până în poziţiile actuale. Eu, însă, ştiam unde se află dovezile şi cum puteau fi descoperite, iar la momentul oportun le-am dat în vileag.

Acum mi se pare că zăresc pentru prima dată pe feţele voastre expresii care nu mai reflectă o toleranţă resemnată, dispreţ, amuzament ori iritare. Întrevăd semne de teamă? Vă amintiţi despre ce am vorbit?

Gândiţi-vă! Gândiţi-vă! Cine au fost membri ai Ligii Libertăţilor Constituţionale? Cine a ajutat la distribuirea Manifestului Liberei Gândiri? Unii oameni au considerat această acţiune ca fiind curajoasă şi demnă. Mişcarea clandestină v-a aplaudat acţiunile… Haideţi, haideţi, ştiţi la ce mă refer prin „mişcarea clandestină”. Desigur, nu mai sunteţi membri activi ai ei. Funcţiile sunt prea importante pentru voi şi aţi avea prea mult de pierdut. Deţineţi poziţii şi putere, şi nu intenţionaţi să vă opriţi aici. De ce să le riscaţi pentru ceva ce oamenii nu-şi doresc?

Aveţi însemnele voastre şi vă număraţi printre cucernici. Însă însemnele mele sunt superioare, iar eu sunt mai evlavios, fiindcă n-am comis niciunul dintre delictele voastre. În plus, domnilor, sunt creditat cu denunţarea voastră.

Un act ruşinos? Scandalos? Câtuşi de puţin. Voi fi recompensat. Am fost îngrozit de ipocrizia colegilor mei, dezgustat şi îngreţoşat de trecutul lor subversiv, îngrijorat de ceea ce ar putea plănui acum

împotriva celei mai bune, nobile şi pioase societăţi existente vreodată pe Pământ. Ca atare, am adus totul la cunoştinţa acelor oameni decenţi care ajută la călăuzirea civilizaţiei spre adevărata austeritate a gândirii şi umilinţă a spiritului.

Ei se vor lupta cu răul din voi pentru a vă salva sufletele şi a vă transforma în adevărate vlăstare ale Spiritului. Îmi închipui că trupurile voastre vor avea de suferit în decursul acestui proces, dar ce contează? Va fi un preţ neînsemnat, pe lângă uriaşul şi eternul bine pe care vi-l vor aduce. Iar eu voi fi răsplătit pentru că am făcut ca totul să devină posibil.

Bănuiesc că acum sunteţi cu adevărat speriaţi, domnilor, fiindcă mesajul pe care-l aşteptam cu toţii se apropie şi aţi priceput de ce anume am fost solicitat să rămân aici, cu voi. Postul de rector îmi aparţine, iar interpretarea mea asupra teoriei Müller, combinată cu dizgraţia lui Müller, va ajunge în manuale sub numele de teoria Dinsmore şi s-ar putea să-mi aducă Premiul Nobel. În privinţa voastră…

Dincolo de uşă, s-a auzit răpăitul cadenţat al unor paşi şi un strigăt răsunător:

— Stai!

Uşa s-a deschis violent. În încăpere a pătruns un bărbat ale cărui veşminte de un gri sobru, înfrumuseţate doar de un guler alb, lat, o pălărie înaltă cu cataramă şi o cruce mare din bronz, îl desemnau drept căpitan în temuta Legiune Puritană.

— Horatio Adams, a rostit el cu o voce nazală, te arestez în numele Domnului şi al Congregaţiei pentru crimele de vrăjitorie şi demonologie! Carl Müller, te arestez în numele Domnului şi al Congregaţiei pentru crimele de vrăjitorie şi demonologie!

Mâna sa a făcut un gest scurt şi rapid. Doi legionari s-au desprins dintre ceilalţi, s-au apropiat de fizicienii care rămăseseră încremeniţi de groază în scaunele lor, i-au smucit în picioare, le-au pus cătuşe şi, după o plecăciune de umilinţă înaintea simbolurilor sacre, au smuls crucile micuţe ce le însemnau gulerele.

Căpitanul s-a întors către Dinsmore:

— Al dumneavoastră în sfinţenie, domnule. Mi s-a cerut să vă transmit această înştiinţare din partea Consiliului de Administraţie.

— Al dumneavoastră în sfinţenie, căpitane, a replicat grav Dinsmore, pipăindu-şi propriile însemne. Sunt fericit să primesc cuvintele acelor oameni sfinţi.

Ştia ce cuprindea înştiinţarea.

Ca nou rector al Universităţii, avea posibilitatea, dacă dorea, de a uşura pedeapsa celor doi. Oricum, triumful său avea să fie enorm.

…Numai dacă s-ar fi aflat în siguranţă.

…Căci nu trebuia să uite că, în mâna Majorităţii Morale, nimeni nu era, niciodată, cu adevărat în siguranţă.